

WALL-E (2008)

A mesének, mint irodalmi műfajnak létezik egy olyan tulajdonsága, amely tinédzserként a gyermeki varázslatok egyikének hanyatlását idézi elő, és ez nem más, minthogy felnőttek írják. Egy színes, kreált világ, csodaszép teremtményekkel, hercegekkel és hercegnőkkel, és a tanulsággal, hogy a jó győz, a gonosz pedig büntetésben részesül. Alapvetően számontartunk gyermekek és felnőttek részére írt műveket, de éppen ugyanennyire relevánsak a népmesék is, amelyek kulturális gyökereinket hivatottak megőrizni. A történetmesélés mögött mindig egy szándék húzódott meg, valamilyen tan kiemelése, egy morális kérdés helyreigazítása és a levonható konklúziók illusztrálása. Ezáltal nem véletlen egybeesések az áthallások, a felnőttek véleményének fel-felbukkanása. Olykor tetten érhető az alkotói szándék, ami akkor a legszembetűnőbb, ha konkrétan gyermekeknek szánt produkciót tekintünk meg.

A hagyomány egy meglévő szellemi termék, amelyből mindig érdemes meríteni. Így tett a mozgóképkultúra is. Az animációs filmek egy átmenet, a képzőművészet és a szépirodalmi alkotások egyvelege, amelyből egy önálló ág alakult ki. A régi értékeknek megfelelően felnőtt és gyermek tartalmak egyaránt helyet kaptak (és kapnak) e műfajban, amiről többek között Walt Disney gondoskodott, de még napjainkban is remekművek sokaságát mutathatják be a nagyközönségnek. Például a 2008-ban debütált WALL-E azon animációs filmek egyike, amely minden korosztály számára ajánlható.

A történet disztópikus, vagyis egy elképzelt jövőt állít a középpontba, amelyben a Föld élehetlenné vált, így az emberek a naprendszerben, egy „űrbárákában” élnek, és mindazt a szemetet, amely egykori élőhelyük vesztét okozta, szolgálati robotok kezelik. Az évszázadok során a „kukásrobotok” azonban megsemmisültek, kivéve a főszereplőt, aki egyedül is azon fáradozik, hogy konzerválja az emberiség javait, természetesen a maga naiv módján. Egy biztos: az organikus WALL-E az érzelmek őrzője, aki mindvégig antropomorfabb, mint az újra felfedezett emberek, akik repülő fotelekben ragadt lényekké váltak, és akik tulajdonképpen már járni sem tudnak. A kényelem rabjai, akiket gépek szolgálnak ki.

A WALL-E vészjósló és ijesztő, viszont – még ha tanmese is – számtalanszor didaktikus, leegyszerűsített és képtelen. A teória összességében kedves, egy jó szándékú figyelemfelhívás lengi körbe, viszont a főszereplő robotok emocionális jellege hagy némi kivetnivaló maga után. Persze megértem, hogy a kontrasztot – ellustult ember vs. aktív gép – ki kellett emelni (ami sikerült is), viszont hihetetlen és előzmény nélküli a prototípus öntudatra ébredése, a humánus kategóriák alkalmazása és értelmezése (mint például a hiányérzet, szerelem, vágyakozás, jókedv).

A logikai hiba ellenére a WALL-E egy alapvetően megfelelő parabola, amely óva int értékeink és civilizációnk eltékozlásától.